

ديموكراتيزەکردنى باشوور بەرەو كوی مل دەنى!

هاشم عەبدوڵلا

هیناوه ته ئاراوه. تەنگەژە بەتەنگەژە لەبیر خەك دەبەنەوه. لەجیاتی قەیرانی کارەبا چارەسەر بکەن، قەیرانی سوتنەمەنی بەدیاری دەهێنن. لەجیاتی کوچەو کۆلائی گەرەك و شارەدێکان قیرتاویبکەن، شەقام وریگا بانەکان هەلەدەپن و چاکیان ناکەنەوه. بۆئەوهی پامانی جیاباوه دەنگی نەیاران بختکێنن، هەلمەتی ناپەرەوای بەلێ بۆ دەستووور پیفراندۆم و دروستکردنەوهی عێراق وەرپێ دەخەن. تا گەلی کوردستان نەپڕێتە سەر لێدوان لەسەر چارەنووسی کەرکوک و ناوچه دابراوهکانی دیکە، مەترسیەکانی تیرۆرەو عەرەبە تووند پەرەکان زەق دەکەنەوه و بەرەو پیری ناشتەوایی گشتییەوه دەچن. بۆخۆیان یاسا دەرەدەکەن و بۆخۆشیان لەژێر پێی دەنەین، بەگوێرە یاسا و بانگەشەکانی میسیدیایکانی دەستەلاتداران، تاکەکانی کۆمەڵ لێدەرپیرینی بۆچووونەکانیان نازادن، بەلام لەسەر سوکە پەرخەنو گلەیی مامۆستاکانی زانکۆ دەگوازنەوه و دەریان دەکەن.

بەگوێرە بریاری سەرکێرەکان نابێ کەس لەخۆراو بەبێ بریاری دادوهر بگێرێ و زیندانی بکێرێ، بەلام لەسەر نووسنێکی سەر تۆپری ئینتەرنێت سیاسەتمەدارو رۆشنبیران دەفرێندێن و شوێن بزر دەکێنن. لەو عێراقی کە دەستەلاتدارانی باشوور بەپەرۆشەوه باسی نوویوونەوهی دەکەن ،وایپشاندەن کەهیشتا زۆری ماوه هەنگاوی دیموكراتیزەکردنی بۆ

دەستەلاتدارانی باشووری کوردستان هەمیشە شاسانازیان بەدیموكراسی بوونیخۆیانەوه کردووه بوونی لایەنی سیاسی جیاباوه پێزگرتن لەدیاردەوی فرەحزبیی و هەبوونی چەندین ئیزگیی رادیۆو تەلەفزیۆن ، گۆڤارو رۆژنامەو بلاکراره کانیان بەسەنەدی دیموكراسییوونی دەستەلاتەکانەیان لێکدەدەنەوه . لەپێڕۆسیی هەلێزادەنەکانیشدا بەلێن و پەیمانی پەنگاو پەنگ بەجەماوهر دەدەن و داوایان لێدەکەن لەپێناو سەرخستنی ئه و سیاسەتە دەنگیان پێدەن و هەلیانبێژنەوه . کاتی لەسەر کورسی دەستەلات دانیشتونەتەوه نەك هەر بەبەلێن و پەیمانەکانیان وەفادارنەبوون ، بەلكو بەپێچەوانەوه هەنگاویان هەلگرتووه و بێمنەتیان نواندووه . بەلێنی هەرزانی و چاکسازی و پاکسازیان بەخەك داوه، بەلام بازاریان شیواندوه، نرخێ خۆراك و كەل وپەلیان بەرزکردۆتەوه، دەرژەیان بەگەندەلی داوه و چاویان لەهەلەو کەمووکوریەکان پۆششیوه . جەماوهریان لەحکومەت و دام و دەزگاکانی دابریوه، بۆحیزب و ئەندامانی قورعیان کردووه، پێڕۆزه خزمەتگوزاریەکانیان بەنیوەچلی هێشتووتەوه .

بۆلەبیرکردنەوهی سۆزو پەیمانەکانیان دەیان گرفت و تەنگەژەیان قوت کردۆتەوه . بەمەبەستی لاپیکردن و گواستنەوهی چاو و هزری جەماوهر لەسەر قەیرانیکی کوشندە، هاتوون لەبواریکی دیکەدا قەیرانیکی ئالۆز و گەورەترین

بهاویژێری و دەبی ئەزموونی دیموكراسی باشووری کوردستان بکێرێ بە چاوگەیهك بۆ دیموكراتیزەکردنی هەموو عێراق، دەبیینین دیکتاتۆریك وەك سەدام حوسێن و دارو دەستە تاوانبارەكەیی بە ناشكرا دادگەیی دەكێرین و پارێزەرو ئاوقاتیان

بۆدەگێرێ، بەلام نوسەرو روناكبیرانی باشوور بەدزیهوه راپێچی زیندان دەكێرن و ڕینگەش نادری كەس لێیان بپێچیتەوه . تەنانەت بنەمالەکانیشیان بۆیان نیه باس لەگرتن و زیندانی کردنیان بکەن.

بەگوێرە یاسا هیچ هێزێك بۆ نییه ٦٤ ی ئیوارە تا ٦٤ ی بەیانی بچیتە سەرماڵان و بیان پشكنی یان تۆمەتباران بگرت، بەلام لەپەنای هەرپەشەیی تیرۆرەوه لەنیوەشەواندا هێزەکانی ئاسایش دەست ئاوهلا دەكێرن تا هەلبكوتنە سەر ماڵان و هاوڵاتیان بگرن، لەكاتێكدا خۆیان داوا لەخەك دەكەن ئەگەر لەشەودا پەلاماردان، بەرپەرچیان بدەنەوه، بەلام خۆیان تەقە لەخەك دەكەن و

بەبیانۆی ئەوهی خۆیان بەدەستەوه نەداوه، مافی ئەوه بەهێزەکانیان دەدەن تا هاوڵاتیان بکوژن و شەوانی ئارام بشیوین و ژن و مندال زراو پزێن بکەن . دەستەلاتداران سندوقەکانی دەنگدان بەمەحەکی دیموكراسی بوونی خۆیان پیشاندەدەن و داوا دەكەن

خەك ئازادانە بەشداری لەپێڕۆسی هەلبێژاردن بکەن و بەئارەزووی خۆیانەوه دەنگ بدەن، بەلام ئەگەر خەك دژ بەداوای ئەوانەوه دەنگ بدات، دەنگەكەیی دەسووتێندرێ، ئەگەر نەچی بۆدەنگدان، لەجیاتی ئەو بەخواستی فەرمایزەوايان قۆمەكەیی بۆ پردهكێرتەوه . تانەنەت لەسەر بەشداری نەکردن لەپێڕۆسی دەنگدان ، هەر بەبریاری حیزب وەزیر لەپۆستەكەیی لادەدرێ. بەپێڕۆبەرۆ فەرمانبەرەکان دووردهخێرتەوه، ئەندامانی حیزبەکانیان دەرەدەكێرن، بەگوێری یاسا ئەوهی سەرپێچی بکات، سزا دەدرێت، بەلام داروودەستی دەستەلاتداران و ئەندامانی حیزبەکان چۆنیان بوێ ئاوا لێی دەخوین، دەست

بەسەر زهوی كشتوكال دادەگرن و بۆخۆیان دەگێرنەوه . لەوشوێتە بەپیتانە پێڕۆزی بازرگانی و پیشەسازی نەگونجاو دادەمەزرێنن . بەلام ئەگەر هاوڵاتیەکی بێ شوین لەپووی ناچارپەرۆ ژورێك لەسەر پووبەری چەند مەترێكدا دروست بکات، یان

چادر هەلبەدات، یان ناو گۆرستانەکان بکاتە ماڵ و شوینی ژیان، ئەوكاتە بەبریاری دەستەلاتداران بە سەریدا دەروچێندرێت.

چادر هەلبەدات، یان ناو گۆرستانەکان بکاتە ماڵ و شوینی ژیان، ئەوكاتە بەبریاری دەستەلاتداران بە سەریدا دەروچێندرێت. لەسایە ئه و دیموكراسیەیی كە دەستەلاتدارانی باشوور بانگەشەیی بۆدەكەن زۆریەیی بەرپرسەکان بوونەتە داراو سەرمایه دار. كۆمپانیای جۆراو جۆریان کردۆتەوه، كارگەو كارخانەیان دامەزراندووه . تەواوی شارو دیهاتەکانی کوردستانیان دابریوه، دەستیان بەسەر بازارەکاندا گرتووه . سەرچەم بواریەکانی بازرگانی و پیشەسازی، بزاقی هێنان و بردنیان مۆنۆپۆل کردووه .

رپورتاژیک سەبارەت بەگرتنی دکتۆر

کەمال سەید قادر

یەیا مینیری رۆژی گەل

دکتۆر کەمالیان شەرمەزار کردووه و داوای ئازاد کردنیان کردووه . رۆژی ٥/١١/٢٠٠٥ بەپێز (تەها بەرواری) نوینەری حکومەتی هەرێم لە ولاتانی ئەسکەندە ناڤیا لە دیمانەیکیدا لەگەل رادیۆی هاویشتیدا رایگەیاند کە (دکتۆر کەمال لەلایەن پارتييه وه لەبەر ئەو سوکایەتییهی کردوییەتی گێراوه، بەم زوانە داگەیی دەکێرت و دەتوانیت پارێزەریش بۆخۆی بگێرت) دوایتر وەزارەتی دەرەوهی ئەمسا پەپوهندی بە بالێوزخانەیی خۆیان لە ئوردن کرد تا سەبارەت بەو مەسەلەیه پەپوهندی بە پرسانی عێراق بکات. ئەوانیش پەپوهندیان بەبەریز و شیار زبیری وەزیری دەرەوهی حکومەتی عێراق و ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی دیموكراتی کوردستانەوه کردووه، رۆشنبیرانی کوردی زیاتر لە (٦٠٠ رێکخراو کەسایەتی عەرەبی کە لەناویاندا دەیان کەسایەتی و رۆشنبیری ناسراو جیگری سەرۆکی پەرلەمانی بەحرینی ئێدایە گرتنی ئەو کێشەیه چارە سەردەکێرت)

رۆژی ٢٣ / ١٠ / ٢٠٠٥ دکتۆر (کەمال سەید قادر) لە هەولێرەوه ژماره تەلەفونی خۆی کە (٧٥٠٤٩٠٧٥٥٨) هەمالپەرەکانی ئینتەرنێت دەدات و دەلی من لە هەولێرم بۆ ئەوه چومەتەوه تا لەدانگا رووبەرووی ئەوانە بيمهوه کە داوایان لە دژم تۆمارکردووه . دکتۆر کەمال کەخاوهنی دوو دکتۆرایە لە بواری یاسا و مامۆستایە لە زانکۆی قییه نا، ماوهیهك مامۆستای زانکۆی سەلاحەدین بووه، بە تۆمەتی ئەوهی لەسەر تۆپری ئینتەرنێتیدا بابەتی ناپەرەوای بلۆ کردۆتەوه و ناوو ناقتۆری داووتە پال چەند کەسیك، رۆژی ٢٦ / ١٠ / ٢٠٠٥) لەلایەن هێزەکانی پارتی دیموكراتی کوردستانەوه لە هەولێر گێراوه . تا (٣) رۆژ کەس ئاگای لە گرتنەكە نەبوو. رۆژی ٢٩ / ١٠ / ٢٠٠٥ مالمپەرەکانی کوردستان نیت و کوردستان پۆست هەوایی دستگیرکردنی دکتۆر (کەمال سەید قادر)یان بلۆ کردەوه . کوردستان نیت نووسیبوو (لە هەولێر جینۆفروشان دەگێرن!!) بە گوێرەیی ئەو هەوالانەیی بە دەستمان گەیشتووه، لە هەولێر دکتۆر کەمال بە هۆی ئەو جینۆوو بوختانانەیی کە لە ساینی کوردستان پۆست بە ئارەزووی خۆی تەخشان و پەخشانی دەکردو تاوانی بەبێ بەلگەیی دەدایە پال ئەم و ئەو، لە هەولێر دەستگیرکراوه . هەرۆها وەك دەردەكەوێت، زیاتر لە چەند لایەنێك، (دەعوای) لەسەر ناویروا تۆمارکردووه . شیاوی وتنە لە کوردستان بە گوێرەیی

مافی چارەنووس لە سۆدان حەلئال و

لە کوردستان حەرمانە

نزار محەممەد

ئەزمونیکی تری گفتوگۆ لەگەل حکومەتی ناوەندی شکستی هینا)، چەند ئازاوه و پێکدادانیکی خێلەکی لە باشوری سۆدان دروستبوو، حکومەتی سۆدان کەسیکی خەلکی ناوچهکەیی نارید بۆ باشور تا ئەو کێشەیه چارەسەریکەن، ئەو کەسەش ((جۆن گەرەنگ)) بوو، بەلام گەرەنگ لە پەرەلگەرپاوه و بوو بە سەرکێرەیی باشوریەکان و بزوتنەوێکی بە ناوی (بزوتنەوهی گەلی بۆ زرگا کردنی سۆدان) دامەزراند دواي ٢١ سال واته ئەمسا، گەرەنگ لە روداویکی فرۆکەدا کوژرا، بەلام بزوتنەوهکەیی سەرکەوت و لە رێککەوتنامەکانیدا لەگەل خەرتوم، هەموو مافەکانیان زامن کرد بە مافی جیابوونەوهشەوه . لێرەوه هەندێ بەراورد لە ئیوان سەرکەوتنی بزاقی گەلی بۆ زرگاری باشوری سۆدان و بزاقی زرگارخوای کورد لە باشوری کوردستان دەکەین: ١ - مافی دیاریکردنی چارەنوس لای ئێمە بوو. بە قوربانی سیاسی تەوافوق رێککەوتن لای باشوریەکانی سۆدان، جگە لەوهی ئەو مافە لە رێککەوتنامەکاندا تۆمارکرا، شەش سالی ش دیاریکرا کە دواي ئەو ماوهیه باشوریەکان مافی جیابوونەوه و دامەزراندنی دەولەتی سەرەخۆیی خۆیان. هەیه لای. ئێمە بە هۆی بزبوونی بەندیک مافی دیاریکردنی چارەنوس. بسلەمینی وەزیری رۆشنبیری دەنگی ئەدایە دەستور، کەچی سۆدادراو لە کارلارا، بەلام لە باشوری سۆدان بە پێچەوانەوه

عەرەب لە عێراق بە شیعە و سوننەوه. سەرەتاییترین مافی مرقویان لە کورد سەندەوه کە مافی دیاریکردنی چارەنوسەوه لە بەندەکانی جاپنامەیی گەردونی مافی مرقۆ تۆمار کراوه، کەچی کورد بە رۆماسیەتیکی زۆرەوه ((بەلێ)) بارانیان کرد، سەیرە لە گەرەمی رێککەوتنامەکانی حکومەتی خەرتوم لەگەل باشوریەکانی سۆدان، بەرپرسیکی بزوتنەوهکەیی باشوری سۆدان لەسەر شاشەیی تەلەفزیۆن وتی: ئێمە بە بەلێنەکانی حکومەتی عەرەبی سۆدان هەلئاخەلەتین، چونکە ئەزمونی رێککەوتنامەیی سالی ١٩٧٠ مان لەبەرچاوه، کە عەرەب لە عێراق هەموو مافیکی حوکمی زاتی سەلماند بۆ کوردەکان کەچی پاش چوار سال لێی پەشیمان بوونەوه، بۆیه دەبیت لە ئیستایە. مافی چارەنوس و جیابوونەوه لەبەر چاو بگڕین. بەلێ بەم جۆرە بزوتنەوه لە باشوری سۆدان ئەزمونی گەمەیی گفتوگۆی کورد لەگەل عەرەب سویدیان وەرگرت، کەچی سەرەرای ئەو ئەزمونە هەلەبجەو ئەنڤال، کورد دیسان بەو رۆماسیەتی فیری بووه چوووه و باویشی عێراقی عروبووه، ئەمەیه ناهاوسەنگی عەقلى سیاسی کوردی. لە چارە عەقلى سیاسی سەرانی بزوتنەوه یەك لە باشوری سۆدان کە لە چاوخباتی کوردا تەمەنکی یەكچار کورتی هەیه. سالی ١٩٨٤ (واته ئەو سالەیی شۆرشێ کورد بە سەرۆکایەتی یەکیتی لە